

MINISTER MELANIE SCHULTZ RUIMT OP: PRIMA ACTIE FRISO DE ZEEUW

Gaat Nederland verder verrommelen? Kapt deze regering radicaal met de traditie van ruimtelijke ordening? Planologen, landschapsbeschermers en zelfbenoemde opinieleiders maken zich zorgen, nu minister Melanie Schultz van Infrastructuur en Milieu het ruimtelijk beleid grotendeels overlaat aan provincies en gemeenten. Die vrees mist echter grond en er is geen sprake van een breuk met het verleden. Drie misverstanden liggen aan die ongegronde angst ten grondslag.

Allereerst bestaat de neiging de rol van de rijksoverheid in het ruimtelijk beleid van alledag zwaar te overschatten. De opeenvolgende Nota's Ruimtelijke Ordening oogden indrukwekkend. Dikke boekwerken, met grootse concepten en kleurige kaartbeelden. Uit onderzoek blijkt dat het beleid alleen effect had als het gepaard ging met een stevig uitvoeringsprogramma, geld en huiswerkopgaven voor lagere overheden. Voorbeelden zijn de Vinex-locaties en – eerder - het stadsvernieuwingbeleid (jaren tachtig) en het groeikernenbeleid (jaren zeventig). Een ander succesnummer zijn de groene bufferzones rond de grote steden. Driekwart van de inhoud van de nota's was echter louter papier. Wat grover gezegd: beleidsdiarree. Investerings in infrastructuur bepaalden en bepalen veel meer de inrichting van ons land en haar steden.

Het momenteel geadoreerde rijksbeleid van vroeger heeft niet kunnen voorkomen dat de bebouwing tussen Rotterdam en Den Haag een chaotisch karakter heeft, waarop het begrip ruimtelijke kwaliteit niet van toepassing is. Datzelfde rijksbeleid heeft slechts bescheiden bijgedragen aan de internationaal breed gewaardeerde overgang van het stedelijk gebied van Amsterdam naar het omringende landelijk gebied. Wat ik wil zeggen is dat gemeentebesturen, provinciebesturen met in het kielzog marktpartijen al decennia lang in sterke mate bepalen hoe ons land eruitziet. Daar zitten missers tussen, zoals de kwistig uitgestrooide bedrijventerreintjes die vloeken met hun omgeving.

Het tweede misverstand schuilt in de veronderstelling dat de hogere overheid per definitie beter stuurt dan de lagere overheid. En dat

kwetsbare functies, zoals natuur en landschap, daar in betere handen zijn. De radicale ingrepen van staatssecretaris Henk Bleker bewijzen het tegendeel. Het zijn juist de provinciale politici die zorgen voor demping van de negatieve gevolgen van dit beleid. Dan het derde misverstand. Van een radicale omslag in de sturingsfilosofie van het ruimtelijk beleid is geen sprake. De huidige minister zet in wezen het beleid voort dat VVD-minister Sybilla Dekker in 2003 heeft ingezet, onder het motto 'centraal wat moet en decentraal wat kan'. Ondanks het politieke kleurverschil heeft Jacqueline Cramer (PvdA) die lijn doorgezet. Het is wat flauw haar een centralistisch incident als het beschermen van 'snelwegpanorama's' diep in te wrijven. Dat is uitvergroot vanuit de liberale retoriek die de lancering van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte begeleidde. Dat hoort er een beetje bij, evenals het benadrukken van de radicale breuk met verleden. Zoals gezegd: die breuk is veelal schijn. Wel trekt minister Schultz consequenter de lijn door van haar voorgangsters. Stelselmatig stelt zij de vraag naar de meerwaarde van rijksbemoedienis. Dat helpt bij het opruimen van fraaie, maar betekenisloze beleidshoofdstukken. En dan blijft er nog meer dan genoeg tekst over.

Al met al verandert er voor de gemeenten niet zo veel. Voor provincies wel. Zij krijgen nu ook in politiek-bestuurlijke zin de regionale sturing van de ruimtelijke ordening uitdrukkelijk opgedragen. Velen hebben daar weinig vertrouwen in. De reputatie van de provincies als tandeloze notaschrijvers komt niet uit de lucht vallen, maar is deels achterhaald zoals uit projecten als de Utrechtse Heuvelrug, IJsseldelta en de opkomst van de regionale ontwikkelingsbedrijven blijkt. Gaan ze het waarmaken in de komende jaren? Bij het kleinste falen staat er een legioen critici trappelend klaar om het debat over de ruimtelijke ordening en de machts- en competentievragen die daarbij horen over de volle breedte te heropenen.

Mr Friso de Zeeuw is directeur Nieuwe Markten van Bouwfonds en praktijk-hoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de TU Delft.